Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2024/603

2024 3 7

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2024/603

2023 m. gruodžio 18 d.

dėl atnaujinto 2021–2030 m. Čekijos integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projekto ir dėl Čekijos priemonių suderinamumo su Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslu ir tikslu užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos pažangą

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

atsižvelgdama į 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ([1]), ypač į jo 14 straipsnio 6 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 ([2]), ypač į jo 7 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

Rekomendacijos dėl atnaujinto 2021–2030 m. Čekijos integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (NEKSVP) projekto

(1) Čekija atnaujinto integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projektą pateikė 2023 m. spalio 23 d.

(2) Kadangi Čekija atnaujinto integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projektą pateikė vėlai, Europos Komisija turėjo mažai laiko savo vertinimui parengti, kad galėtų patvirtinti šią rekomendaciją likus šešiems mėnesiams iki atnaujintų galutinių nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų pateikimo termino, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2018/1999 9 straipsnio 2 dalį.

(3) Į atnaujintus integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus įtrauktini elementai nustatyti Reglamento (ES) 2018/1999 (toliau – Valdymo reglamentas) 3 straipsnyje ir I priede. 2022 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino valstybėms narėms skirtas gaires dėl atnaujintų nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų rengimo proceso ir apimties ([3]). Gairėse pateikta geroji patirtis ir apibūdintas naujausių politikos, teisinių ir geopolitinių pokyčių energetikos ir klimato srityje poveikis.

(4) Remdamasi planu „REPowerEU“ ([4]), per 2022 ir 2023 m. Europos semestro ciklus Komisija daug dėmesio skyrė valstybių narių energetikos ir klimato srities reformoms ir investicijoms, reikalingoms energetiniam saugumui ir energijos įperkamumui didinti spartinant žaliąją ir teisingą pertvarką. Tai matyti 2022 ir 2023 m. Čekijai skirtose ataskaitose ([5]) ir Tarybos rekomendacijose Čekijai ([6]). Kiekviena valstybės narė į naujausią konkrečiai jai skirtą rekomendaciją turėtų atsižvelgti savo galutiniame atnaujintame integruotame nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane.

([1]) OL L 328, 2018 12 21, p. 1.
([2]) OL L 243, 2021 7 9, p. 1.
([3]) Komisijos pranešimas dėl valstybėms narėms skirtų 2021–2030 m. nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų atnaujinimo gairių (OL C 495, 2022 12 29, p. 24).
([4]) COM(2022) 230 *final*.
([5]) SWD(2022) 605 *final*, SWD(2023) 603 *final*.
([6]) Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos, COM(2022) 605; Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos, COM(2023) 603 *final*.

(5) Komisijos rekomendacijos, susijusios su nacionalinių tikslų įgyvendinimu pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą (toliau – PPR) ([7]), grindžiamos tikėtinumu, kad, atsižvelgiant į lankstumo priemonių naudojimo pagal PPR taisykles, valstybės narės laikysis 2030 m. tikslų.

(6) Komisijos rekomendacijomis, susijusiomis su anglies dioksido surinkimu, naudojimu ir saugojimu, siekiama, kad būtų parengta numatomo šių technologijų diegimo nacionaliniu lygmeniu apžvalga, apimanti informaciją apie planuojamus iki 2030 m. kasmet surinkti CO_2 kiekius, suskaidytus pagal šaltinį: surenkamą CO_2 kiekį, išmestą iš įrenginių, kuriems taikoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB ([8]), ar iš kitų šaltinių, tokių kaip biogeniniai šaltiniai, arba surenkamą tiesiogiai iš oro; informaciją apie planuojamą CO_2 transportavimo infrastruktūrą; informaciją apie potencialų šalies CO_2 saugojimo pajėgumą ir 2030 m. planuojamus turėti įleidžiamo CO_2 kiekius.

(7) Komisijos rekomendacijomis, susijusiomis su rezultatais pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/841 ([9]) (Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės reglamentas, toliau – LULUCF reglamentas), valstybė narės nulinio debeto įsipareigojimo vykdymas 2021–2025 m. (1-asis laikotarpis) ir jos nacionalinis tikslas 2026–2030 m. (2-asis laikotarpis) įvertinami atsižvelgiant į tame reglamente nustatytas lankstumo priemonių naudojimo taisykles. Komisijos rekomendacijose taip pat atsižvelgiama į tai, kad 1-uoju laikotarpiu viršytas ŠESD kiekis, apskaičiuojamas pagal LULUCF reglamentą, bus automatiškai perkeltas į PPR sistemą.

(8) Kad prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmais būtų tinkamai remiamas energetikos ir klimato kaitos švelninimo tikslų įgyvendinimas, būtina nustatyti pavojus, kuriuos gali kelti klimato kaita, ir išnagrinėti pažeidžiamumo dėl klimato kaitos aspektus ir riziką, galinčius paveikti tam tikras sritis, gyventojų grupes ir sektorius. Komisijos rekomendacijomis dėl prisitaikymo prie klimato kaitos įvertinama tai, kaip Čekija į savo atnaujintą NEKSVP integravo prisitaikymo prie klimato kaitos tikslus, kuriais atsižvelgiama į klimato keliamą riziką, kuri gali sukliudyti Čekijai įvykdyti energetikos sąjungos tikslus ir uždavinius. Jei nebus suplanuota ir įgyvendinta konkreti prisitaikymo prie klimato kaitos politika ir priemonės, kyla rizika, kad nebus įvykdyti su energetikos sąjungos aspektais siejami tikslai. Keičiantis klimatui ypatingas dėmesys turi būti skiriamas vandens išteklių valdymui, nes dėl potvynių, karščių ir sausrų poveikio energijos gamybai gali sutrikti elektros energijos tiekimas.

(9) Komisijos rekomendacijos dėl Čekijos atsinaujinančiųjų išteklių energetikos siekių yra grindžiamos Reglamento (ES) 2018/1999 II priede pateikta formule, pagrįsta objektyviais kriterijais, ir tuo, kad Čekijos atnaujinto NEKSVP projekte nenurodyta pagrindinė politika ir priemonės, kurios sudarytų sąlygas laiku ir ekonomiškai efektyviai užtikrinti Čekijos įnašą siekiant 2030 m. Sąjungos privalomo tikslo bent 42,5 % energijos gauti iš atsinaujinančiųjų išteklių, atsižvelgiant į tai, kad pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/2001 ([10]) dėl skatinimo naudoti energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių kolektyviai įsipareigojama šią dalį didinti iki 45 %. Komisijos rekomendacijos taip pat grindžiamos Čekijos įnašu siekiant tos direktyvos 15a, 22a, 23, 24 ir 25 straipsniuose

([7]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 156, 2018 6 19, p. 26) su pakeitimais, padarytais 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/857, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir Reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 111, 2023 4 26, p. 1).

([8]) 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

([9]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES (OL L 156, 2018 6 19, p. 1), su pakeitimais, padarytais 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/839, kuriuo dėl taikymo srities, ataskaitų teikimo ir atitikties taisyklių supaprastinimo ir valstybių narių 2030 m. tikslų nustatymo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/841 ir dėl stebėsenos, ataskaitų teikimo, pažangos stebėjimo ir peržiūros tobulinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 107, 2023 4 21, p. 1).

([10]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82) su pakeitimais, padarytais 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas (ES) 2018/1999 ir Direktyva 98/70/EB, kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652 (OL L, 2023/2413, 2023 10 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

nustatytų konkrečių tikslų ir susijusia politika ir priemonėmis, kuriomis ji būtų greitai perkelta į nacionalinę teisę ir įgyvendinta. Rekomendacijomis taip pat parodoma, koks svarbus yra visapusiškas ilgalaikis atsinaujinančiųjų išteklių, ypač vėjo, energetikos plėtros planavimas, kad jos teikiamos galimybės būtų labiau matomos Europos gamybos pramonei ir tinklo operatoriams, kaip numatyta Europos vėjo energetikos dokumentų rinkinyje ([11]).

(10) Komisijos rekomendacijos dėl nacionalinio įnašo siekiant energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslo yra grindžiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2023/1791 ([12]) dėl energijos vartojimo efektyvumo 4 straipsniu, formule, pateikta tos direktyvos I priede, ir susijusia jos įgyvendinimo politika ir priemonėmis.

(11) Komisijos rekomendacijose ypatingas dėmesys skiriamas tikslams, uždaviniams bei įnašams ir susijusiai politikai bei priemonėms, kad būtų įgyvendintas planas „REPowerEU“ siekiant greitai atsikratyti priklausomybės nuo iškastinio kuro iš Rusijos. Jose atsižvelgiama į patirtį, sukauptą įgyvendinant priemonių rinkinį „Sutaupytos dujos – saugu žiemą“ ([13]). Rekomendacijomis parodoma būtinybė didinti energetikos sistemos atsparumą vykdant pareigas, nustatytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/941 ([14]) dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2017/1938 ([15]) dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo, ir laikantis Komisijos rekomendacijos dėl energijos kaupimo ([16]).

(12) Komisijos rekomendacijose atsižvelgiama į poreikį spartinti energijos vidaus rinkos integraciją siekiant didinti lankstumo reikšmę, suteikti daugiau galių vartotojams ir juos apsaugoti. Jose taip pat nurodoma, kad svarbu pagal Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio reikalavimus ir Komisijos rekomendaciją (ES) 2023/2407 ([17]) įvertinti, kiek namų ūkių patiria energijos nepriteklių.

(13) Komisijos rekomendacijomis parodoma, kaip svarbu užtikrinti, kad būtų pakankamai investuojama į švarios energijos mokslinius tyrimus ir inovacijas susijusiems kūrimo ir gamybos pajėgumams didinti, taip pat turėti tinkamą politiką ir priemones, taikomas energijai imliai pramonei ir kitam verslui, ir parodoma, kad reikia kelti nulinio ŠESD balanso pramonei reikalingos darbo jėgos kvalifikaciją, kad Sąjungoje būtų įtvirtinta stipri, konkurencinga ir švari ekonomika.

(14) Komisijos rekomendacijos grindžiamos Paryžiaus susitarimu prisiimtais įsipareigojimais palaipsniui atsisakyti iškastinio kuro, taip pat laipsniško subsidijų iškastiniam kurui panaikinimo svarba.

(15) Komisijos rekomendacija dėl investicijų poreikių suformuluota įvertinus tai, ar atnaujinto plano projekte pateikta bendra investicijų, reikalingų su visais energetikos sąjungos aspektais susijusiems uždaviniams bei tikslams įvykdyti ir įnašams užtikrinti, apžvalga, ar nurodyti finansavimo šaltiniai atskiriant privačiuosius ir viešuosius šaltinius, ir ar nurodytos investicijos, derančios su Čekijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, Čekijos teritoriniais teisingos pertvarkos planais ir konkrečiai jai skirtomis 2022–2023 m. Europos semestro rekomendacijomis, ir ar pateiktas solidus makroekonominis planuojamos politikos ir priemonių įvertinimas. NEKSVP turėtų užtikrinti nacionalinės politikos ir priemonių skaidrumą ir nuspėjamumą, kad didėtų tikrumas dėl investicijų.

([11]) Komunikatas „Europos vėjo energetikos veiksmų planas“, COM (2023) 669 *final*, 2023 10 24, ir komunikatas „ES jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos siekių įgyvendinimas“, COM (2023) 668 *final*.

([12]) 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1).

([13]) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Sutaupytos dujos – saugu žiemą“, COM(2022) 360 *final*.

([14]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB (OL L 158, 2019 6 14, p. 1).

([15]) 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010 (OL L 280, 2017 10 28, p. 1).

([16]) 2023 m. kovo 14 d. Komisijos rekomendacija dėl energijos kaupimo – nuo iškastinio kuro nepriklausomos ir saugios ES energetikos sistemos pagrindo (OL C 103, 2023 3 20, p. 1).

([17]) 2023 m. spalio 20 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2023/2407 dėl energijos nepritekliaus (OL L, 2023/2407, 2023 10 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(16) Komisijos rekomendacijos parodo, kaip svarbu dėl plano plačiai konsultuotis regiono lygmeniu, konsultuotis iš anksto ir įtraukiai, taip pat pagal Orhuso konvenciją ([18]) užtikrinti veiksmingą visuomenės dalyvavimą pateikiant pakankamai informacijos ir numatant pakankamai laiko.

(17) Komisijos rekomendacijos dėl teisingos pertvarkos suformuluotos įvertinus tai, ar Čekijos plane pakankamai nuodugniai išnagrinėtas su klimato kaita susijusios ir energetikos pertvarkos poveikis visuomenei, užimtumui ir įgūdžiams ir ar nurodyta tinkama susijusi politika ir priemonės, kuriomis propaguojama teisinga pertvarka ir kartu prisidedama prie žmogaus teisių ir lyčių lygybės propagavimo.

(18) Komisijos rekomendacijos Čekijai grindžiamos jos atnaujinto NEKSVP projekto vertinimu ([19]), skelbiamu kartu su šia rekomendacija.

(19) Čekija į šias rekomendacijas turėtų deramai atsižvelgti rengdama galutinį atnaujintą integruotą NEKSVP, kuris turi būti pateiktas ne vėliau kaip 2024 m. birželio 30 d.

Rekomendacijos dėl priemonių suderinamumo su Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslu ir tikslu užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos pažangą

(20) Pagal Reglamentą (ES) 2021/1119 (toliau – Europos klimato teisės aktas) Komisija turi įvertinti nacionalinių priemonių suderinamumą su poveikio klimatui neutralumo tikslu ir su tikslu užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos pažangą. Komisija įvertino Čekijos priemonių suderinamumą su šiais tikslais ([20]). Tuo vertinimu grindžiamos toliau pateikiamos rekomendacijos. Čekija turėtų deramai atsižvelgti į šias rekomendacijas ir imtis tolesnių veiksmų pagal Europos klimato teisės aktą.

(21) Apskritai Sąjungos grynasis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (įskaitant išmetamą dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (LULUCF), bet neįskaitant tarptautinio transporto) tolygiai mažinamas, iš esmės laikantis linijinės trajektorijos, kuria judama siekiant Sąjungos 2030 m. klimato srities tikslo išmetamą teršalų kiekį sumažinti 55 % ir Sąjungos 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslo, vis dėlto išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tempas turi būti paspartintas ir labai svarbų vaidmenį atlieka valstybių narių veiksmai. Valstybės narės daro pažangą, tačiau tam tikruose sektoriuose kyla iššūkių ir esama trūkumų, dėl kurių reikia nedelsiant imtis veiksmų. Remiantis vertinimu, grindžiamu turima informacija, matyti, kad Čekijos pažanga siekiant Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslo yra nepakankama. Siekiant Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslo reikalinga ekonominė transformacija, kurios kertinis akmuo – patikimos ilgalaikės strategijos.

(22) Kad visi pažeidžiami sektoriai prisitaikytų veiksmingai ir reikiamu mastu, reikalinga aukštu politiniu lygmeniu remiama ir aiškiais įgaliojimais grindžiama valdymo ir koordinavimo struktūra. Ši struktūra gali apimti tarpžinybinę darbo grupę arba komitetą. Prisitaikymo prie klimato kaitos politika turėtų būti daugiausia orientuota į sritis ar sektorius, kurie yra itin pažeidžiami dėl klimato kaitos, nuo kurių veiklos labai priklauso kitų sektorių atsparumas arba kurie yra itin svarbūs nacionalinei ekonomikai ar visuomenės sveikatai. Prioritetinių atsakomųjų veiksmų turėtų būti imamasi dėl poveikio ir rizikos, tikėtinų ypatingos svarbos infrastruktūrai ar ilgalaikio naudojimo sistemoms arba galinčių sistemas paveikti negrįžtamai, atsižvelgiant į jų sąveiką su socialine ir ekonomine raida ar kitais su klimatu nesusijusiais veiksniais. Prisitaikymo prie klimato kaitoms veiksmams finansuoti gali būti naudojamos įvairios ES finansavimo priemonės. Valstybės narės, rengdamos nacionalinius planus, kurie finansuojami iš atitinkamų ES lėšų, turėtų akcentuoti atsparumą klimato kaitai. Lėšos neturėtų būti išleistos taip, kad būtų pakenkta prisitaikymui prie klimato kaitos: t. y. padidėtų naudos gavėjų arba kitų asmenų pažeidžiamumas. Investicijų į prisitaikymą prie klimato kaitos poreikis vis auga ir per ateinančius dešimtmečius dar paspartės. Didinant finansavimą kartu jam administruoti ir įgyvendinti turėtų būti skiriami pakankami pajėgumai ir pasitelkiami ekspertai, kad būtų užtikrintas kokybiškas lėšų naudojimas ir įsisavinimas ir būtų išvengta netinkamo prisitaikymo. Viešąjį ir privatųjį finansavimą galėtų papildyti ir novatoriško finansavimo priemonės – jos turėtų būti išnagrinėtos bendradarbiaujant su privačiuoju sektoriumi ir finansų įstaigomis.

([18]) 1998 m. birželio 25 d. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija).

([19]) SWD(2023) 926.

([20]) 2023 m. ES pažangos klimato politikos veiksmų srityje ataskaita, COM(2023) 653 *final*, ir Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Atskirų valstybių padarytos prisitaikymo prie klimato kaitos pažangos įvertinimas pagal Europos klimato teisės aktą“, SWD(2023) 932.

(23) Pažeidžiamiausios bendruomenės yra tos, kuriose tikimybė patirti klimato kaitos poveikį yra didesnė. Jau esamą nelygybę ir pažeidžiamumą didina tai, kad įvairūs regionai ir socialinės bei ekonominės grupės klimato padarinius patiria ir pakelia nevienodai. Norint, kad atsparumas būtų didinamas teisingai, turėtų būti mažinama nevienoda su klimatu susijusios rizikos našta ir užtikrinama, kad prisitaikymo prie klimato kaitos nauda būtų paskirstyta vienodai. Sisteminis gebėjimas prisitaikyti prie klimato kaitos – svarbi ypatybė siekiant išvengti galimos žalos ar ją apriboti, išnaudoti galimybes ir susidoroti su pasekmėmis. Fizinis klimato kaitos poveikis kinta spartesniu tempu, nei tikėtasi. Gebėjimas prisitaikyti prie klimato kaitos turi būti gerinamas visais valdžios lygmenimis, taip pat viešajame ir privačiajame sektoriuose, be to, turi būti didinamas informuotumas apie pažeidžiamumą ir pavojus. Pokyčių variklis – privatūs suinteresuotieji subjektai, nes jie teikia informaciją, išteklius, pajėgumus ir finansavimą. Vietos lygmeniu turima kompetencija gali turėti platesnį poveikį atsparumui klimato kaitai. Labai svarbu rengti ir įgyvendinti subnacionalinę prisitaikymo prie klimato kaitos politiką.

(24) Ekonomiškai efektyvios prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo galimybės yra gamtos procesais pagrįsti sprendimai, jei jų diegimas skatinamas strategiškai, politiškai ir teikiant finansavimą. Jie gali būti įgyvendinami atskirai arba integruojami į kitas prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo priemones ir derinami su technologiniais arba infrastruktūra pagrįstais sprendimais. Juos įgyvendinant reikia atsižvelgti į ekosistemų sudėtingumą ir numatomą klimato kaitos poveikį, vietos aplinkybes, susijusius interesus ir vertybes, taip pat į socialines ir ekonomines sąlygas,

REKOMENDUOJA ČEKIJAI IMTIS ŠIŲ VEIKSMŲ:

DĖL ATNAUJINTO NACIONALINIO ENERGETIKOS IR KLIMATO SRITIES VEIKSMŲ PLANO, RENGIAMO PAGAL REGLAMENTĄ (ES) 2018/1999, PROJEKTO

1. Nustatyti ekonomiškai efektyvią papildomą politiką ir priemones, visų pirma taikytinas transporto ir pastatų sektoriuose ir kitiems nei CO_2 teršalams, įskaitant metaną, N_2O ir fluorintas dujas, išmetamas vykstant pramoniniams procesams, naudojant gaminius, vykdant žemės ūkio veiklą ir tvarkant atliekas, kad būtų panaikintas prognozuojamas 7,3 procentinio punkto atotrūkis ir taip pagal PPR pasiektas 2030 m. nacionalinis tikslas išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį sumažinti 26 %, palyginti su 2005 m. Pateikti atnaujintas projekcijas, iš kurių būtų matyti, kaip įgyvendinant esamą ir planuojamą politiką bus pasiektas tikslas, ir, jeigu reikia, nurodyti, kaip atitikčiai užtikrinti bus naudojamasi PPR numatytomis lankstumo priemonėmis. Papildyti informaciją apie politiką ir priemones, įskaitant priemones, finansuojamas Sąjungos finansavimo programų, kaip antai bendros žemės ūkio politikos, lėšomis, aiškiai nurodant jų taikymo sritį, tvarkaraštį ir, kai įmanoma, tikėtiną poveikį ŠESD kiekio mažinimui.

2. Nurodyti, kiek išmesto CO_2 galėtų būti surenkama kasmet iki 2030 m., taip pat nurodyti jo šaltinį.

3. Nustatyti konkretų scenarijų, kaip bus pasiektas nacionalinis LULUCF tikslas, kaip nurodyta Reglamente (ES) 2018/841. Įtraukti papildomų priemonių LULUCF sektoriuje, nurodant jų taikymo sritį bei tvarkaraštį ir kiekybiškai įvertinant tikėtiną jų poveikį, siekiant užtikrinti, kad absorbuoti ŠESD kiekiai tikrai derėtų su Reglamente (ES) 2018/841 nustatytu 2030 m. ES grynojo absorbuoto kiekio tikslu – -310 Mt CO_2e ir šalies absorbuoto kiekio tikslu – -827 kt CO_2e. Pateikti aiškią informaciją, kaip viešosios lėšos (tiek Sąjungos lėšos, įskaitant bendros žemės ūkio politikos lėšas, tiek valstybės pagalba) ir privatusis finansavimas pagal sekvestruojamojo ūkininkavimo sistemas nuosekliai ir veiksmingai naudojami nacionaliniam grynojo absorbuoto kiekio tikslui pasiekti. Pateikti informaciją apie padėtį ir reikalingą pažangą, susijusią su aukštesnio lygio metodikos ir (arba) geografinių detalių duomenų naudojimu stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo reikmėms pagal Reglamento (ES) 2018/1999 V priedo 3 dalį.

4. Papildomai išnagrinėti aktualius pažeidžiamumo dėl klimato kaitos aspektus ir riziką, susiejant juos su nacionalinių uždavinių bei tikslų įgyvendinimu ir įnašų užtikrinimu ir su politika bei priemonėmis, susijusiomis su įvairiais energetikos sąjungos aspektais. Geriau apibūdinti ir kiekybiškai išreikšti sąsają su konkrečiais energetikos sąjungos tikslais ir politika, kuriuos įgyvendinti turėtų padėti prisitaikymo prie klimato kaitos politika ir priemonės. Išsamiai apibūdinti papildomą prisitaikymo prie klimato kaitos politiką ir priemones, padedančias Čekijai siekti energetikos sąjungos kontekste nustatytų nacionalinių uždavinių bei tikslų ir užtikrinti įnašus.

5. Padidinti užmojį, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis, kuria bus prisidėta prie 2030 m. Sąjungos privalomo atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo, nustatyto Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais 3 straipsnio 1 dalyje ir atitinkančio Reglamento (ES) 2018/1999 II priede pateiktą formulę, sudarys 33 %. Įtraukti orientacinę trajektoriją, rodančią, kad bus pasiekti Reglamento (ES) 2018/1999 4 straipsnio a punkto 2 papunktyje 2025 ir 2027 metams nustatyti atskaitos taškai.

6. Pateikti numatytas trajektorijas ir ilgalaikį planą, kaip per ateinančius 10 metų bus diegiamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijos, ir nurodyti perspektyvas iki 2040 m. Įtraukti orientacinį inovatyvių atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų diegimo iki 2030 m. tikslą pagal Direktyvą (ES) 2018/2001 su pakeitimais. Įtraukti konkrečius tikslus, kuriais prisidedama prie pastatų sektoriaus ir pramonės 2030 m. orientacinių dalinių tikslų įgyvendinimo. Įtraukti privalomus 2021–2025 m. ir 2026–2030 m. šildymo ir vėsinimo sektoriaus tikslus ir orientacinį tikslą pasiekti Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais IA priede nustatytas papildomas normas. Įtraukti orientacinį 2021–2030 m. centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo tikslą. Įtraukti 2030 m. transporto sektoriaus dalinį tikslą, taikomą pažangiesiems biodegalams ir nebiologinės kilmės degalams iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių.

7. Detalizuoti ir kiekybiškai išreikšti politiką ir priemones, kurios sudaro sąlygas laiku ir ekonomiškai efektyviai užtikrinti nacionalinį įnašą siekiant 2030 m. Sąjungos privalomo tikslo bent 42,5 % energijos gauti iš atsinaujinančiųjų išteklių ir atsižvelgiant į kolektyvinį įsipareigojimą šią dalį padidinti iki 45 %. Visų pirma apibūdinti, kaip planuojama paspartinti leidimų išdavimą, ir išsamiau paaiškinti, kurioms atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijoms sparčiau plėtoti planuojama skirti specialias zonas, kuriose būtų taikomos spartesnės ir paprastesnės procedūros. Aprašyti, kaip siekiama paspartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą pasinaudojant atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos pirkimo sutartimis, kilmės garantijomis ir galimybių skatinti pasigamintos energijos vartojimą ir energetikos bendrijų kūrimą atveriančia sistema. Pateikti daugiau informacijos apie tai, kaip siekiama paspartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą ir laipsnišką iškastinio kuro atsisakymą šildymo ir vėsinimo sektoriuje ir centralizuoto šildymo ir vėsinimo sektoriuje vadovaujantis Direktyva (ES) 2018/2001 su pakeitimais. Įtraukti papildomas išsamias priemones, kuriomis sukuriama galimybių atverianti sistema elektros energijos ir šildymo bei vėsinimo tinklams geriau integruoti.

8. Įtraukti tolesnes priemones, kuriomis skatinama tvari biometano gamyba, atsižvelgiant į Čekijos potencialą tvariai gaminti biodujas ir biometaną ir vykdomą šių dujų gamybą, gamtinių dujų vartojimo modelį ir turimą infrastruktūrą, degazuotojo substrato ir biogeninio CO_2 panaudojimą.

9. Kiek tai įmanoma, pateikti tikėtiną veiksmų tvarkaraštį, kurio laikantis priimama su teisėkūra susijusi ir nesusijusi politika bei priemonės, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliamos ir įgyvendinamos Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais nuostatos, visų pirma ankstesniuose punktuose paminėtos priemonės.

10. Įtraukti suvartojamos energijos kiekį, kurį turi sumažinti visos viešosios įstaigos, suskirstytos pagal sektorius, ir kasmet renovuotiną bendrą naudingąjį viešosioms įstaigoms priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų pastatų patalpų plotą arba atitinkamą kasmet sutaupytiną energijos kiekį.

11. Išsamiai išdėstyti politiką ir priemones, kuriomis siekiama užtikrinti nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo įnašą, ir išsamiai aptarti, kaip bus įgyvendinamas principas „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“. Nurodyti patikimas energijos vartojimo efektyvumo finansavimo programas ir paramos schemas, kurios padėtų sutelkti privačias investicijas ir papildomą bendrą finansavimą. Pateikti informaciją apie energijos taupymo priemones, kurios padėtų užtikrinti, kad iki 2030 m. būtų sutaupytas reikiamas suminis galutinės energijos kiekis, įskaitant kiekybinį priemonių, skirtų energijos nepritekliui mažinti, įvertinimą.

12. Atnaujintą pastatų sektoriaus dekarbonizacijos užmojį pagrįsti papildoma informacija apie politiką ir priemones, konkrečiai susijusias su kiekybiniu šios politikos ir priemonių vertinimu finansavimo, sąnaudų ir sutaupytino energijos kiekio atžvilgiu.

13. Išsamiau paaiškinti, kaip Čekija ketina iki 2030 m. toliau skatinti mažinti dujų poreikį. Didinti energetikos sistemos atsparumą, visų pirma išsikeliant tikslą plėtoti energijos kaupimą ir pasiūlant politiką ir priemones, padedančias į energetikos sistemą integruoti būtiną prisitaikymo prie klimato kaitos aspektą. Nurodyti tinkamas priemones, kuriomis bus įvairinamas ir užtikrinamas ilgalaikis branduolinių medžiagų, kuro, atsarginių dalių, susijusių su VVER-440 blokais ir planuojamomis naujomis branduolinėmis jėgainėmis, tiekimas, atitinkamų paslaugų teikimas ir ilgalaikis branduolinių atliekų tvarkymas. Pateikti daugiau informacijos apie paskelbtus planus rengti mažųjų modulinių reaktorių (MMR) projektus. Įvertinti naftos infrastruktūros (naftos perdirbimo, atsargų) adekvatumą, kaip tikėtina, mažėsiant naftos paklausai, atsižvelgiant į poreikį ieškoti kitų naftos tiekėjų nei Rusija ir pereisiant prie mažesnio anglies dioksido pėdsako alternatyvų.

14. Nustatyti aiškius paklausos atsako tikslus bei uždavinius, kad, atsižvelgiant į lankstumo poreikių vertinimą, didėtų energetikos sistemos lankstumas, ir apibūdinti konkrečias priemones, kuriomis pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2023/2413, 20a straipsnį būtų sudarytos palankesnės sąlygos integruoti energetikos sistemą. Suteikti daugiau galių vartotojams mažmeninėje rinkoje, įtraukiant daugiau elementų, susijusių su energetikos bendrijomis, pasigamintos energijos vartojimu, dalijimusi energija arba bendru pirkimu.

15. Išsamiau išdėstyti strategiją, kaip bus sprendžiamas energijos nepritekliaus klausimas, įtraukiant šiuo metu tokį nepriteklių patiriančių namų ūkių padėties vertinimą ir nurodant konkrečius išmatuojamus energijos nepritekliaus mažinimo tikslus, laikantis Reglamento (ES) 2018/1999 reikalavimų ir atsižvelgiant į Rekomendaciją (ES) 2023/2407, taip pat susijusią politiką ir priemones. Kai įmanoma, paaiškinti, kaip taikant dabartines įperkamumo ir energijos vartojimo efektyvumo priemones jau mažinamas energijos nepriteklius, atsižvelgiant į informaciją apie šioms priemonėms skirtus finansinius išteklius ir schemas.

16. Pateikiant 2030 ir 2050 m. scenarijus, išsamiau paaiškinti nacionalinius su moksliniais tyrimais, inovacijomis ir konkurencingumu susijusius uždavinius diegti švarias technologijas, siekiant paremti pramonės dekarbonizaciją ir paskatinti verslo perėjimą prie nulinio ŠESD balanso ir žiedinės ekonomikos. Nustatyti politiką ir priemones, kuriomis skatinama rengti nulinio ŠESD balanso projektus, įskaitant tokius projektus, kurie aktualūs energijai imlioms pramonės šakoms. Apibūdinti nuspėjamą ir supaprastintą reglamentavimo sistemą, taikomą leidimų išdavimo procedūroms, ir paaiškinti, kaip bus galima prireikus paprasčiau gauti nacionalinį finansavimą. Detalizuoti politiką ir priemones, kuriomis ugdomi su švaria energija susiję įgūdžiai ir lengviau atveriama prekyba atsparioms ir tvarioms pagrindinių nulinio ŠESD balanso komponentų ir įrangos tiekimo grandinėms.

17. Nurodyti reformas ir priemones privačiosioms investicijoms, reikalingoms siekiant energetikos ir klimato srities tikslų, telkti. Patobulinti investicijų poreikių analizę ir ją išplėsti pateikiant išsamią ir nuoseklią viešųjų ir privačiųjų investicijų poreikio – bendro ir pagal sektorius – apžvalgą. Visai ekonomikai taikomą požiūrį, grindžiamą principu „iš viršaus į apačią“, papildyti principu „iš apačios į viršų“ grindžiamu konkrečių projektų vertinimu. Suskirstyti visas reikalingas investicijas pagal papildomą informaciją apie nacionalinio, regioninio ir Sąjungos finansavimo šaltinius, taip pat telksimo privačiojo finansavimo šaltinius. Glaustai aprašyti politikai ir priemonėms įgyvendinti pasirinktas finansinės paramos priemones, finansuojamas iš valstybės biudžeto ir taikant mišrų finansavimą, t. y. derinant dotacijas, paskolas, techninę paramą ir valstybės garantijas, taip pat nacionalinių skatinamąjį finansavimą teikiančių bankų vaidmenį taikant atitinkamas priemones ir (arba) tai, kaip telkiamas privatusis finansavimas. Kaip finansavimo šaltinį apsvarstyti ekonomiškai efektyvų ŠESD kiekio perdavimą kitoms valstybėms narėms pagal PPR. Pateikti solidų makroekonominio planuojamos politikos ir priemonių poveikio įvertinimą.

18. Išdėstyti, kaip į atnaujintą planą įtraukta politika ir priemonės dera su Čekijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant jo skyrių „REPowerEU“.

19. Išsamiau paaiškinti, kaip ir iki kada Čekija ketina panaikinti subsidijas iškastiniam kurui.

20. Pateikti išsamią informaciją apie socialinį su klimatu susijusios ir energetikos pertvarkos poveikį, jos poveikį užimtumui ir įgūdžiams arba kitokį poveikį pajamų pasiskirstymui ir apie teisingai pertvarkai paremti planuojamus uždavinius, politiką ir priemones. Nurodyti paramos formą, iniciatyvų poveikį, tikslines grupes ir skirsimus išteklius, atsižvelgiant į Tarybos rekomendaciją dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo ([21]). Įtraukti, kiek įmanoma, daugiau elementų, kad susidarytų pakankama analitinė bazė būsimam socialiniam klimato planui pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2023/955 ([22]) parengti, taip pat parodyti, kaip įvertinti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos taikymo kuro deginimui pastatų, kelių transporto ir kituose sektoriuose poveikį pažeidžiamiausiems asmenims ir nustatyti potencialius naudos gavėjus ir susijusią politikos programą. Paaiškinti, kaip NEKSVP nustatyta politikos programa padės parengti Čekijos socialinį klimato planą ir bus užtikrinta abiejų planų dermė.

([21]) 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo (OL C 243, 2022 6 27, p. 35).

([22]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/955, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/1060 (OL L 130, 2023 5 16, p. 1).

21. Užtikrinti, kad rengiant planą būtų sudarytos sąlygos pagrįstą laikotarpį įtraukiai dalyvauti visuomenei, ir užtikrinti platų vietos valdžios institucijų ir pilietinės visuomenės dalyvavimą. Pateikti aiškią apžvalgą, kaip vykstant konsultacijų procesui bus sudarytos sąlygos visuomenei, t. y. visoms susijusioms valdžios institucijoms, piliečiams ir suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant socialinius partnerius, plačiai dalyvauti rengiant atnaujinto plano projektą ir galutinį atnaujintą planą. Pateikti įvairių subjektų pareikštų nuomonių santrauką ir apibendrinti, kaip per konsultacijas pareikštos nuomonės integruotos į planą.

22. Intensyvinti regioninį bendradarbiavimą su kaimyninėmis valstybėmis narėmis ir pagal nustatytas regioninio bendradarbiavimo sistemas, pavyzdžiui, Višegrado grupėje. Kadangi Čekija nėra jokių Europos Komisijos įsteigtų regioninių aukšto lygio grupių narė, apsvarstyti galimybę prisijungti prie Vidurio ir Pietryčių Europos energijos tinklų sujungiamumo iniciatyvos (CESEC) aukšto lygio grupės, atsižvelgiant į jos įgaliojimus vadovauti regioninėms diskusijoms ir iniciatyvoms, skirtoms vandenilio infrastruktūrai plėtoti, atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijoms diegti ir susijusiam tinklui gerinti, taip pat tinklams Vidurio ir Pietryčių Europos regionuose modernizuoti. Aprašyti, kaip ji planuoja iki 2025 m. sukurti bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis narėmis sistemą pagal Direktyvos (ES) 2023/2413 9 straipsnį. Dėti pastangas su kaimynėmis (Lenkija, Slovakija, Vokietija, Austrija) pasirašyti keturis reikiamus dvišalius solidarumo susitarimus dujų tiekimo saugumui užtikrinti.

DĖL NACIONALINIŲ PRIEMONIŲ SUDERINAMUMO SU POVEIKIO KLIMATUI NEUTRALUMO TIKSLU IR TIKSLU UŽTIKRINTI PRISITAIKYMO PRIE KLIMATO KAITOS PAŽANGĄ PAGAL REGLAMENTĄ (ES) 2021/1119

1. Dėti daugiau pastangų klimato kaitos švelninimo srityje: padaryti apčiuopiamą pažangą įgyvendinant esamą ir suplanuotą politiką ir apsvarstyti papildomas neatidėliotinas priemones, kad numatomas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimas ir prognozės atitiktų poveikio klimatui neutralumo tikslą. Pastangas reikėtų visų pirma nukreipti į transporto sektoriuje išmetamų teršalų kiekio mažinimą ir absorbentų gausinimą LULUCF sektoriuje.

2. Atnaujinti ilgalaikę nacionalinę strategiją ir padidinti jos užmojį bei pagerinti kokybę, aiškiau nustatant Čekijos ilgalaikį poveikio klimatui neutralumo tikslą ir Čekijos atskiruose sektoriuose nustatytus išmetamųjų teršalų kiekio sumažinimo ir absorbuojamo jų kiekio padidinimo tikslus pagrįsti patikima politika ir priemonėmis.

3. Sustiprinti valdymo struktūrą ir suteikti jai aiškius įgaliojimus, kad ji galėtų remti tvirtą prisitaikymo prie klimato kaitos sprendimų planavimą ir diegimą apimant visuose sektoriuose, gyventojų grupėse ir administracijos lygmenyse. Užtikrinti, kad prisitaikymo prie klimato kaitos prioritetai, strategijos, politika, planai ir pastangos būtų proporcingi būsimam pažeidžiamumui dėl klimato kaitos ir su ja susijusiai rizikai, prognozuojamiems remiantis geriausiais turimais mokslo duomenimis ir klimato prognozavimo bei ankstyvojo perspėjimo priemonėmis. Naudojant paramą iš Sąjungos finansavimo programų, pvz., bendros žemės ūkio politikos ir kitas atitinkamas ES lėšas, daugiau dėmesio skirti atsparumui klimato kaitai. Lėšos turėtų būti naudojamos taip, kad didėtų atsparumas klimato kaitai ir nedidėtų pažeidžiamumas (t. y. nebūtų padaryta reikšminga žala prisitaikymui prie klimato kaitos). Užtikrinti, kad būtų nustatyti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų finansavimo viešosiomis ir privačiosiomis lėšomis mechanizmai, o biudžetai atitiktų investicijų poreikius, visų pirma prioritetiniuose pažeidžiamuose sektoriuose.

4. Į Čekijos prisitaikymo prie klimato kaitos politikos rengimą ir įgyvendinimą įtraukti suinteresuotųjų subjektų grupes, kurios yra itin pažeidžiamos dėl klimato kaitos poveikio. Dokumentuoti susijusių konsultacijų procesus ir rezultatus. Gerinti veiksmų, vykdomų įvairiais valdymo lygmenimis (nacionaliniu, regioniniu, vietos), koordinavimą, kad būtų naudojamos suderintos planavimo priemonės ir būtų galima imtis koordinuotų priemonių siekiant sisteminių pokyčių. Į politikos formavimą, jos įgyvendinimą ir investavimą įtraukti socialinius partnerius ir privačiojo sektoriaus suinteresuotuosius subjektus. Dokumentuoti susijusių konsultacijų procesus ir rezultatus. Nustatyti mechanizmus, kuriuos taikant būtų parengta, reguliariai peržiūrima ir atnaujinama subnacionalinė politika.

5. Nacionalinėse strategijose, politikoje ir planuose propaguoti gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir ekosistemomis grindžiamą prisitaikymą prie klimato kaitos ir numatyti investicijų jiems diegti.

Priimta Briuselyje 2023 m. gruodžio 18 d.

Komisijos vardu
Kadri SIMSON
Komisijos narė